EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Política | Ramon Aran, Alex Alegre, Berta Fargas i Ferran Sardans | Actualitzat el 16/01/2013 a les 17:21

L'escola manresana s'oposa frontalment a l'esborrany de Wert

REPORTATGE. Professors, directors, pares i alumnes de Manresa es mostren contrÃ ria a l'esborrany del Ministre. El veuen com un text retrÃ²grad, equivocat i inÃºtil, i hi ha consens per a la **insubmissiÃ³**. El catalÃ es mantÃ© com a **llengua dominant** als centres educatius manresans, tot i que en els darrers anys **incrementa el castellÃ** com a conseqÃ¼Ã¨ncia de l'augment de la **immigraciÃ³**.
Més de **500 persones** es van concentrar dilluns 10 de desembre a la plaça Major de Manresa per defensar la immersió lingüística i mostrar el seu rebuig a l'avantprojecte de llei del govern central que relega el català a les escoles a un segon terme. L'encarregada de llegir el manifest unitari va ser la mestra de l'aula d'acollida de l'escola Renaixença de Manresa, **Montserrat Centenera**. El text expressava el rebuig frontal al projecte de llei i denunciava que fins al moment "ningú no s'havia atrevit a proposar-nos que esborréssim 35 anys d'escola democràtica catalana, avalada i reconeguda com a experiència d'èxit". Al mateix manifest es refermava la idea que les "llengües no han de ser mai percebudes com un problema, sinó com una **oportunitat**", alhora que alertava que separar l'alumnat de les escoles per raons lingüístiques, a més de ser un error pedagògic greu, comportaria riscos molt elevats de **fractura social**.

La concentració en contra de l'esborrany de Wert va aplegar més de 500 persones a Manresa. Foto: Jordi Preñanosa

Amb la proposta del ministre Wert la llengua catalana queda relegada a **quarta llengua** en l'ensenyament de primària i secundària. La nova llei divideix les llengües en tres categories: les troncals (el castellà i la primera llengua estrangera), les específiques (la segona llengua estrangera) i les d'especialitat (el català). Les primeres hauran d'ocupar un mínim del 50% de l'horari, les segones un màxim del 50% i les terceres no tenen assignat temps mínim. A més, els alumnes podran obtenir el títol d'ESO o de Batxillerat sense haver d'acreditar coneixements de català. S'hauran d'examinar de totes les assignatures troncals, algunes d'específiques i només una d'especialitat, que pot no ser el català.

Un altre dels aspectes criticats per la societat catalana i manresana és la disposició addicional que estableix per al conjunt de totes les assignatures que les dues llengües cooficials hauran d'utilitzar-se "en proporcions equilibrades en el nombre d'hores lectives". Una disposició que trenca, doncs, amb la immersió lingüística en català. A més, el nou esborrany especifica que mentre les administracions competents no determinin aquesta proporció, els pares podran escollir la llengua vehicular dels seus fills a l'escola, i si així ho volen es podran matricular a un centre privat que ho garanteixi, amb les despeses pagades per la Generalitat.

"Espanyolitzar Catalunya"

Wert ja va admetre el mes d'octubre que la intenció del seu Govern era "espanyolitzar els alumnes catalans i que se sentin tan **orgullosos** de ser espanyols com de ser catalans", va dir en resposta a una pregunta que li va fer el diputat socialista Francesc Vallès al Congrés dels Diputats. Vallès li havia recriminat que relacionés el creixement del sentiment independentista a algunes comunitats autònomes amb la direcció que ha tingut el sentit educatiu, que segons Wert "facilita que es produeixi una ocultació o una minimització dels elements comuns, particularment els històrics, que configuren la història de Catalunya dintre d'Espanya". Respecte la seva llei, Wert es va mostrar convençut de la bondat de la seva llei i va afirmar: "Sóc com un **toro** , m'embraveixo amb el càstig".

Pancarta que mostra el rebuig de la societat civil catalana a l'esborrany proposat pel Partit Popular. Foto: e-noticies

En la mateixa línia, José María Aznar va afirmar que Espanya "no es trencarà", amb l'advertiment previ que un supòsit d'aquest tipus només es podria donar si Catalunya patís abans la seva pròpia **ruptura** com a societat, com a cultura i com tradició. "Amb aquesta llei estant intentant fer precisament això, trencar i dividir Catalunya, però no ho aconseguiran", denuncia **Teresa Torra**, directora de l'IES Pius Font i Quer i professora de català al mateix institut. "En total, els alumnes d'origen estranger a Catalunya procedeixen de 155 estats diferents, però parlen més de 250 llengües ja que en algun d'ells es parlen diversos idiomes. Si cada família té dret a escolaritzar els seus fills en la seva llengua materna, hem d'educar en més de **200 llengües diferents**?", es pregunta retòricament Torra, que com tota la comunitat educativa de Manresa es mostra sorpresa i indignada per l'esborrany presentat per Wert.

Rebuig rotund dels pares

Les associacions de mares i pares d'alumnes (**AMPAs**) s'agrupen a Manresa sota la FAMPA (Federació de Mares i Pares d'Alumnes), presidida per **Josep Gallardo**, que adverteix que els pares i les mares diuen "**rotundament no**" als plans de Wert. El president remarca que la immersió lingüística "és un sistema que està implantat a les nostres escoles des de fa molt temps i que funciona satisfactòriament en tots els sentits". Gallardo nega conflictes en el si de les famílies manresanes a resultes de la llengua d'escolarització i assegura que, de moment, encara no hi ha hagut cap pare ni mare que se li hagin adreçat per comunicar-li l'interès per escolaritzar els fills en castellà. Segons Teresa Torra tothom prefereix que els seus fills dominin el català i el castellà, perquè "els pares, més enllà de la seva ideologia, sempre volen el millors pels seus fills".

La societat civil catalana, com en molts altres àmbits, s'ha organitzat al marge dels poders polítics per defensar l'escola en català dels atacs soferts pel poder judicial des de la sentència de l'Estatut del TC. Somescola.cat, capitanejada per **Òmnium Cultural**, és la plataforma més influent. Després de conèixer-se les intencions de Wert, la plataforma va organitzar una concentració de protesta a la plaça Major el 10 de desembre. D'ençà, no s'han dut a terme més accions al municipi. **Jaume Puig**, president d'Òmnium Cultural al Bages i, per tant, representant de Somescola.cat, explica que, malgrat que no hi ha més actuacions planificades, la plataforma està en contacte "amb les escoles de Manresa i el Bages, mestres i associacions de pares i mares i també amb els sindicats de l'ensenyament, per tal d'anar prenent en cada moment les decisions que calguin per defensar el nostre model". Un model que assegura que garanteix la "cohesió social". A Puig no li consta **cap conflicte lingüístic a les escoles de Manresa**.

Llengua pròpia i dominant

Per a **Laura Mateo**, coordinadora de Batxillerat de l'Institut Guillem Catà, la immersió lingüística és la manera d'unificar culturalment tots els alumnes, i apunta que d'altra manera "seria impensable lligar cultures i llengües de tan diverses procedències com les que tenen els nostres alumnes". La comunitat educativa de Manresa coincideix en que la llengua que cohesioni els alumnes sigui el català. **Isabel Font**, cap d'estudis de l'escola la Salle Manresa, declara que sense la immersió els estudiants probablement no tindrien les mateixes competències en català i en castellà en acabar l'ESO que tenen ara, "sobretot pel que fa referència a la lectura i l'escriptura".

Reforçant aquesta idea es manifesta Teresa Torra, directora de l'IES Piu Font i Quer i professora de català al mateix institut, que afegeix que la llengua pròpia de Catalunya és el català: "Bilingües només ho són les persones, no els territoris. **Catalunya no és bilingüe, molts dels seus habitants sí**. Cap sociolingüista diu que un territori pugui ser bilingüe, perquè cada territori té una sola llengua pròpia, històrica, nacional i genuïna. I la llengua que hi ha hagut sempre a Catalunya, ja des de l'Edat Medieval, és el català".

Això no vol dir que els seus habitants, de manera voluntària, "en puguin dominar dues, tres, quatre o cinc llengües", assenyala Torra, que tot i això alerta que fa uns deu anys dominava més el català a la ESO que ara. En el cas del Pius, "de 450 alumes que hi ha a la ESO, en tenim un centenar procedents de Sant Salvador de Guardiola, del Xup, de la Balconada i del Calvet. Molts són del cinturó metropolità de Barcelona, on predomina molt clarament el castellà, que amb el boom immobiliari d'abans de la crisi van comprar una casa a Sant Salvador i el nuclis que l'envolten, com el Calvet", explica. Hi està d'acord Laura Mateo, coordinadora de Batxillerat de l'Institut Guillem Catà, per qui sembla que darrerament hi ha hagut una **davallada de l'ús del català** dins l'escola, però creu que està en relació a l'arribada d'un important grup d'alumnes immigrants de procedències molt diverses, "cosa que fa difícil que el català sigui utilitzat com a llengua vehicular per aquests alumnes", raona.

Tot el professorat consultat per aquest reportatge apunta que el castellà té molta més presència a la ESO que al Batxillerat, on hi ha més predomini, gairebé unànime, del català. Teresa Torra, a tall d'exemple, comenta que a **Batxillerat un 95% o més dels alumnes parlen en català** a classe i en l'àmbit escolar: "Alguns tenen el castellà com a llengua materna i familiar però ells mateixos han decidit que el català és la seva primera llengua. Això no vol dir en cap cas deixar de parlar castellà amb els avis", puntualitza. Isabel Font, de la Salle, assegura que la realitat a les aules és un ús total del català, tan a classe com al pati. Aquest fet es deu, segons apunta el professorat consultat, al fet que "la gent és mimètica". Matisen, però, que la Catalunya interior és molt petita, i que companys de Barcelona els comenten que no senten gairebé mai el català al pati.

Laura Mateo assenyala que no hi conflictes lingüístics a l'escola manresana: "Fer classes en català no és traumàtic per la majoria d'alumnes i possiblement és l'únic contacte amb la llengua que tenen els nous catalans. Quan arriben els informem que les classes són en català i que aniran a l'aula d'acollida fins que l'entenguin. L'èxit en els estudis i la seva capacitat de parlar en català amb normalitat dependrà de l'escolarització prèvia, dels anys que estiguin escolaritzats en el nostre sistema i de la capacitat de cada alumne. Els alumnes que arriben a primària tenen més exposició a la llengua que els que arriben a 4t d'ESO, però tots acaben entenent el català", subratlla la coordinadora de Batxillerat de l'Institut Guillem Catà.

Teresa Torra assegura que la llengua no depèn tan de la classe social sinó de la cultura que té qui la parla: "Quan més cultura té una família menys rebuig mostra al català", afirma, i afegeix que no té res a veure amb la classe social de cada estudiant: "Hi ha molts nanos de famílies desnonades que parlen i defensen el català". Laura Mateo hi coincideix, tot i que amb un matís: "Potser es nota més voluntat en la immersió lingüística entre els alumnes procedents de classes socials menys desafavorides, però en general es tracta més de quina és la valoració familiar i ambiental que té l'alumne sobre la cultura", conclou.

L'Ajuntament, al costat dels centres

L'Ajuntament de Manresa, governat per CiU, està en contra de les intencions del ministre Wert de reformar el sistema d'immersió lingüística. El regidor d'Ensenyament, **Antoni Llobet**, nega, com la FAMPA i Òmnium, cap conflicte lingüístic a les escoles manresanes, però remarca que l'important

és que la ciutadania manresana "conviu amb una absoluta normalitat a partir de l'ús de la llengua pròpia del país, de l'altra llengua cooficial i de les moltes altres llengües maternes".

L'Ajuntament de Manresa no té, segons Llobet, el compromís dels directors dels centres manresans de no acatar la reforma educativa. "No el demanem", subratlla el regidor, que assegura que els educadors "sempre tindran el **govern de la ciutat al costat**" sempre que "actuïn d'acord amb el que diu la legislació del país aprovada democràticament pel Parlament de Catalunya". No pas de l'Estat. Malauradament, **El Pou ha estat incapaç de rebre una resposta del president del grup municipal del PP a l'Ajuntament de Manresa, Xavier Javaloyes**.

Antoni Llobet assegura que estaran al costat de les decisions de la comunitat educativa. Foto: Ramon Aran

El regidor Llobet demana que no s'enganyi la gent: "Engrandir la presència del castellà a l'escola voldria dir, automàticament, disminuir la presència del català. I davant d'aquestes intencions, no només ens hi oposem pel que representa de menysvaloració de la llengua del país, sinó sobretot pel que representa de perjudici per als nostres nois i noies, ja que és el model vigent d'immersió lingüística el que els garanteix l'aprenentatge tant del català com del castellà."

Andalusos, navarresos i aragonesos, a favor de la immersió

Els dos col·lectius manresans que agrupen ciutadans provinents de la resta de l'estat són el **Centro de Andalucía** a Manresa i la **Casa Navarro-aragonesa**, que també integra asturians, gallecs i bascos. Tant els uns com els altres s'han mostrat partidaris de seguir amb l'escolarització com fins ara, en català. Tant el Centro com la Casa destaquen haver-se integrat en una realitat que no desitgen canviar. "Intentant interpretar la voluntat dels andalusos, sé que estan d'acord que hi hagi una escola tal com està ara perquè **cohesiona** ", afirma el president del Centro, Manuel Gómez Ramos. Per la seva banda, el president de la Casa, Antonio Hernández, nega que el sistema d'immersió sigui conflictiu. "Porto a Catalunya 27 anys. M'he adaptat al que m'he hagut d'adaptar", remarca Hernández. Gómez Ramos és més polític en les afirmacions: "Vam lluitar sempre per una escola catalana i una única manera d'ensenyar", indica el president del Centro andalús, que reafirma el compromís amb la terra d'acollida: **"Nosaltres, que som els primers nouvinguts, estem per una escola en català".**

El representant dels navarresos i aragonesos manresans demana també que es tingui en compte la cultura dels territoris de provinença: "La cultura és bona per a tots. El que hem de fer és compartir", sense que això signifiqui canvis lingüístics a l'escola. Gómez Ramos sí que té una petició de canvi per a les escoles: considera que els alumnes, en acabar l'etapa escolar, "no saben la història d'Espanya". Ensenyar més història d'Espanya no "no vol dir -segons ell- espanyolitzar". Per ell, només s'ensenya la història local i la de Catalunya a les escoles, sense tenir en compte que a batxillerat la història que s'ensenya és bàsicament la d'Espanya. "Hi ha suficients hores de castellà", diu, tot i mostrar-se partidari de canvis cap a "una escola trilingüe", amb un increment notori del pes de l'anglès, tot conservant el català com a "primera llengua" i el castellà "perquè tenim un vincle amb Espanya". Segons el president del Centro, cap membre se li ha adreçat per expressar-li la voluntat d'escolaritzar els fills en castellà.

La immersió i la immigració

La caverna mediàtica dóna ales a la tesi que l'escola catalana provoca coaccions lingüístiques constants als alumnes castellanoparlants. Però de ben segur que els alumnes amb més probabilitats de topar amb dificultats lingüístiques no són els castellanoparlants nascuts a Catalunya, sinó els nouvinguts provinents d'altres països, que s'han d'adaptar a un nou marc cultural i lingüístic. Un dels directors que ha de lidiar amb una gran diversitat lingüística és **Pere Cano**, responsable de l'escola Renaixença, de la qual el **90% dels alumnes són nouvinguts**. Cano reitera que no hi ha problemes lingüístics a les aules i que mai no se'ls ha queixat cap pare. "La nostra és una

escola catalana i la llengua vehicular és el català. Això no vol dir menysprear cap llengua", defensa. Cano garanteix que tots els alumnes saben parlar "en català i castellà" i assegura que la llengua de conversa majoritària entre alumnes al pati és el català. El director subratlla que no es tracta d'imposar a ningú el fet de "ser català".

Què en pensen els pares dels alumnes nouvinguts? **Zakaria Ofkir** és el president de l'Associació Cultural i Esportiva Arbre de la Vida, que agrupa ciutadans originaris del Marroc. Ofkir demana una major presència del castellà perquè el troba de més utilitat laboral que el català. Ofkir considera que "no són suficients dues, tres o quatre hores a la setmana per aprendre el castellà". El president d'Arbre de la Vida matisa que no pretenen criticar "el català", sinó que la seva opció és "per la situació econòmica i política del moment", que es caracteritza, segons ell, per la "incertesa" derivada de la crisi. Una incertesa que Ofkir creu que segurament obligarà a emigrar de nou. "El català només es parla a Catalunya. Amb el castellà pots anar al Marroc i trobar feina", argumenta. Tot i això, Ofkir afirma que entén que "als catalans els dolgui molt que els vulguin treure la llengua materna", però es lamenta que les seves filles, diu, "no sabran parlar bé el castellà fora de Catalunya".

Zakaria Ofkir, president de l'Arbre de la Vida. Foto: Ramon Aran

Francesc Xavier Navarro, portaveu de la plataforma en defensa dels ciutadans nouvinguts El Bages per a tothom, explica que la idea que el castellà hauria de tenir més pes sempre ha estat present "dins la comunitat nouvinguda": "No consideren el català com una eina principal perquè sempre han estudiat l'eina que els dóna més mobilitat", raona. Per ell la clau és treure als immigrants la condició "d'errants", que els dificulta l'arrelament. Denise Ivany és una catalana d'origen brasiler que exerceix de representant al Bages de Veu Pròpia, una associació de nous catalans que defensen la integració dels nouvinguts per la via de la llengua. Ivany, que expressa una opinió personal, pensa que els pares que volen que els seus fills siguin escolaritzats més hores en castellà "estan equivocats". Segons ella, si només es fixen en la utilitat de la llengua, "val més que aprenguin l'alemany". Tot i això, Ivany nega que el català no sigui útil: **"em vaig adonar que si parlava català tenia moltes probabilitats de trobar feina i fer amics"** .

Josep Gallardo, de la FAMPA, nega l'existència de "cap queixa" dels pares d'alumnes nouvinguts per l'actual política lingüística a les escoles. "De moment tothom ho ha acceptat", afirma, bo i afegint que alguns dels pares d'aquests alumnes participen en cursos de català organitzats per les AMPA. Jaume Puig, d'Òmnium Cultural, defensa la presència d'una sola escola en català per evitar la fractura de la societat: "Les nostres escoles són un exemple de cohesió i treballen per consolidar una única comunitat. Una escola catalana en llengua i en continguts no separa els infants i joves per la seva llengua d'origen i ajuda a construir una societat més cohesionada, democràtica i lliure", argumenta. El regidor Llobet també remarca que "la immersió en català a l'escola és especialment essencial precisament per als nens i nenes que no tenen el català com a llengua familiar. És a ells a qui vetaríem el coneixement i el domini de l'idioma si no en garantim l'aprenentatge a l'escola".

És bo que als alumnes nouvinguts, quan són tan menuts o no tan menuts, se'ls aculli en català o es podria fer alguna mena d'excepció? "És bo acollir-los en la llengua materna del lloc on van", considera Navarro, de Bages per a tothom. Cano admet que "els primers dos o tres mesos fins al Nadal són difícils" pel que fa a la comprensió entre alumnes i professorat. Però defensa que no fan sinó aplicar la llei vigent i que és bo que sigui així per tal que els nens aprenguin "a llegir i pensar en català". Gallardo afirma que una acollida en castellà dificultaria la integració dels alumnes a la societat. "Per la gran majoria de la comunitat educativa el català es l'idioma de referència" i cal que "la seva integració sigui la més rapida possible per poder sentir-se part del projecte educatiu", explica Gallardo. Ofkir, de l'Arbre de la Vida, no defensa una acollida en castellà, sinó un ensenyament que garanteixi "el mateix nivell" de català i castellà. Ofkir confessa, de tota manera, que les seves filles solen treure més bones notes de castellà que no pas de català.

La dificultat del català

Als nouvinguts els costa parlar català per la dificultat de l'idioma o per altres raons socioculturals? Cano, de la Renaixença, afirma que "a fora" potser no el practiquen "perquè les seves famílies tenen més facilitat per aprendre el castellà", cosa que és un obstacle pedagògic perquè "és més fàcil pensar en una llengua que es parla col·loquialment". En aquesta línia, Ofkir, de l'Arbre de la Vida, explica que els pares d'origen marroquí solen parlar en castellà als seus fills perquè no saben el català. Que no és pas un problema de dificultat: "qualsevol idioma és fàcil d'aprendre", afirma. Ofkir afegeix que, de fet, els ciutadans marroquins solen ser políglotes amb una gran facilitat. I el fet que molts d'ells parlin el francès facilita aprendre el català perquè "hi ha moltes paraules que són iguals". Ofkir es queixa que l'associació ha demanat suport a les institucions per aconseguir un professor de català de reforç extraescolar i no l'ha aconseguit. En canvi, sí que tenen dues dones voluntàries que els fan classes de castellà.

Cano destaca que l'aprenentatge del català pels alumnes xinesos, per qüestions lingüístiques, "és complicat", però que amb esforç "també el parlen". Uns altres col·lectius força refractaris a aprendre'l són els sud-americans. Tot i això, Cano subratlla que "s'esforcen a parlar-lo" i que si "necessiten aclarir alguna cosa, els ho traduïm". Ivany reconeix que la fonètica juga un paper rellevant en l'aprenentatge de l'idioma. Ella, parlant nadiua de portuguès, parlava "en un any i mig un català perfecte". Considera que "és lògic" que hi hagi col·lectius a qui els costi aprendre'l, però "no hauria de ser una excusa". I critica els nouvinguts castellanoparlants que no fan l'esforç d'aprendre'l. Navarro, de Bages per a tothom, afegeix que "les entitats sud-americanes defensen el català, però potser amb no gaire força".

La directora de l'IES Pius Font i Quer, Teresa Torra, assegura que, contra tota lògica aparent, bona part dels marroquins nouvinguts que tenen al centre parlen en català, mentre que molts dels alumnes nascuts aquí parlen en castellà. L'any passat Torra tenia a càrrec una classe d'uns 20 alumnes, dels quals una desena eren nouvinguts. És curiós que els alumnes que habitualment parlaven entre ells en castellà, segons la directora, quan s'havien de dirigir als nouvinguts, ho feien en català. Torra reconeix que els més problemàtics a l'hora d'aprendre el català són els alumnes sud-americans perquè no tenen la necessitat de canviar d'idioma per a ser compresos.
Laura Mateo, del Guillem Catà, manifesta que al pati del centre es parlen diverses llengües, tantes com a procedències d'alumnes. El que sí que ha notat, tanmateix, és que entre l'alumnat nouvingut predomina el castellà a l'hora de comunicar-se en l'àmbit privat.

La política lingüística de la FUB

Més enllà de les escoles i instituts, a Manresa també hi ha centres universitaris: la FUB i la UPC. A diferència del que passa en universitats com la UAB, a la qual la FUB hi està adscrita, no hi ha quotes lingüístiques de repartiment proporcional d'assignatures. En rigor, hi ha universitats en què està fixat que el 50% de les classes es facin en català, el 30% en castellà i el 20% en anglès. És només un exemple. A la FUB, no. "**La majoria de classes s'imparteixen en català**", asseguren fonts de la universitat. De tota manera, la FUB sí que comparteix els mínims del marc general català: "Ús prioritari del català en la docència i llibertat dels alumnes perquè s'expressin en la llengua que els sigui més còmoda", segons les mateixes fonts.

Des de la FUB afirmen que no hi ha conflictes lingüístics i que la llengua vehicular és el català.

Segons la FUB, la llengua "no és un motiu de conflicte". Els estudiants que solen expressar recels per la docència en català solen ser sobretot els Erasmus, provinents de la resta de la Unió Europea, i els Sèneca, de la resta d'Espanya. **El 20% dels estudiants de la universitat provenen de fora Catalunya**. La FUB els ofereix formació gratuïta per aprendre el català i "són molts els que s'acullen a aquesta iniciativa", assegura la universitat, que resta pes als problemes d'incomprensió d'aquests col·lectius pel fet que "normalment, els alumnes d'Erasmus i Sèneca participen en programes de pràctiques en empreses i fan poques classes a l'aula i, per tant,

incideixen poc en la dinàmica lingüística de la docència". De tota manera, de queixes puntuals sempre n'hi ha. "S'han resolt sempre des del diàleg i el sentit comú", afirma la FUB.

La política lingüística de les universitats aposta prou per l'anglès? Actualment s'imparteix de forma residual a Manresa. En aquest sentit, la FUB promet implantar a partir del curs vinent "assignatures transversals completament en anglès als diferents estudis". Aquesta aposta va dirigida específicament als "darrers cursos del grau i als postgraus". "És una manera de fer més atractiva la nostra oferta acadèmica als estudiants estrangers i, també, de millorar la preparació dels nostres estudiants en un món cada cop més globalitzat", argumenten.